

Täysistunto

Tiistai 27.11.2018 klo 14.00—17.59

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi virvoitusjuomaverosta annetun lain liitteen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 166/2018 vp

Toimenpidealoite TPA 56-57/2018 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 18/2018 vp

Toinen käsittely, ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Toiseen käsittelyyn ja ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Nyt voidaan toisessa käsittelyssä hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toimenpidealoitteesta.

Keskustelu

16.41 **Päivi Räsänen kd:** Arvoisa puhemies! Mietintöön on liitetty kristillisdemokratian vastalause 2 edustaja Östmanin toimesta. Siinä ehdotetaan, että virvoitusjuomaverossa huomioitaisiin erikseen myös energiajuomat, joiden kulutus on viime vuosien aikana kasvanut merkittävästi ja yleistynyt erityisesti lasten ja nuorten parissa. Viime vuonna kouluterveyskyselyn mukaan jopa 18 prosenttia yläasteikäisistä pojista ja 8 prosenttia tytöistä joi energiajuomia kolme kertaa tai useammin viikossa. Nehän ovat juomia, jotka ovat hyvin sokeripitoisia, sisältävät kofeiinia ja muita ainesosia, joilla voi olla paljon nautittuna terveydelle haitallisia vaikutuksia, esimerkiksi uniongelmia, painonnousua, levottomuutta ja ennen muuta hammasterveyden heikentymistä.

Tämän perusteella ehdotankin, että eduskunta hyväksyisi tähän vastalauseeseen liitetyn lausuman, joka kuuluu seuraavasti: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin energiajuomia koskevan haittaveron käyttöönottamiseksi osana virvoitusjuomaveroa.”

16.42 **Peter Östman kd:** Arvoisa puhemies! Edustaja Räsänen esitteli jättämäni vastalauseen niin täydellisesti ja hyvällä tavalla, että katson järkeväksi kannattaa hänen esittämänsä lausumaehdotusta.

16.42 **Pekka Puska kesk:** Arvoisa puhemies! Siirrytään koulutuksesta kansanterveyteen ja koetetaan pysyä mahdollisimman paljon asiassa.

Nuorten lihominen ja ylipaino ovat meille iso kansanterveysongelma ja vielä kasvava haaste tulevaisuutta ajatellen. Siihen on totta kai monta syytä, mutta tutkimusten mukaan on aivan selvää, että sokeri ja sokeripitoiset tuotteet, nimenomaan virvoitusjuomat, ovat aika vahvasti mukana niitten nuorten kohdalla, jotka lihovat. Siinä mielessä tämä asia on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 121/2018 vp

tärkeä. Hinta vaikuttaa kulutukseen, mitä enemmän, sitä enemmän se vaikuttaa. Tietysti kohtuudessa täytyy pysyä.

Vero: Verolla toki on valtiovarainministeriön kannalta fiskaalinen tarkoitus, mutta ei-hän se ole paha. Sehän on win-win-tilanne, että valtio saa tätä kautta myöskin varoja tärkeisiin tehtäviin. Tämän veron rakenteeseen liittyy ongelmia, joihin aivan oikein kiinnitetään huomiota. Se ei ole niin helppo kuin tupakkaveron tai alkoholiveron, ja ymmärrän, että ministeriöiden piirissä pohditaan jatkoa. Tarve olisi, että jatkossa voitaisiin porrastaa tätä veroa niin, että se ottaisi sokeripitoisuuden paljon enemmän huomioon kuin nykyään elikkä että runsaasti sokeria sisältävissä juomissa olisi enemmän veroa ja tietysti erityisesti että saataisiin tämä energiajuoma-asia mukaan.

Ja lopuksi, arvoisa puhemies, vielä erikseen, kun haikaillaan sokeriveroa, en malta olla sanomatta, että minusta tämä makeisvero tulisi palauttaa. Sehän poistettiin alan teollisuuden lobbauksen perusteella ja annettiin väärä käsitys, että EU olisi sitä kieltämässä. Näin ei ollut asianlaista.

16.44 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! En voi kuin sympatisoida edustaja Puskaa tässä oikeassa asiassa, jota kuitenkin hänen edustamansa hallitus ei tunnu ottavan lainkaan vakavasti. Täällä on siis tehty lausuma, sosiaali- ja terveysvaliokunnan yksimielinen lausuma, siitä, että otettaisiin käyttöön terveysperusteinen vero. Siitä on jo kaksi vuotta aikaa, ja hallitus ei ole tehnyt asialle käytännössä mitään.

Sen sijaan se, minkä olemme saaneet tänne, on tällainen täysin fiskaalinen vero, jonka tarkoitus on rahoittaa ajoneuvoveron alennusta. Sillä ei ole itse asiassa perusteissa merkittäviä terveystaloudellisia vaikutuksia, jotka on kuitenkin jollain kummallisella tavalla tänne sotkettu mukaan. Toisin sanon, tämä fiskaalinen vero tarkoittaa sitä, että olemassa olevaa virvoitusjuomaveroa korotetaan miettimättä lainkaan tämän pykälän sisältöä, miettimättä lainkaan sitä, että jo aikaisemmat korotukset ovat vaikeuttaneet suomalaisen mehu-teollisuuden asemaa voimakkaasti, ja sitä jatketaan jopa niin, että tällaiseen yhden suhde neljään laimennettavaan mehutiivisteseen sen hintavaikutus olisi 11 prosenttia — merkittävä heikennys suomalaisen, työllistävän ja maaseudun tuotteita jatkojalostavan, marja- ja hedelmätuotteita jatkojalostavan teollisuuden kustannuksiin, joista tämä hallitus muistaakseni hallitusohjelmassaan sanoi, että teollisuuden kustannukset eivät saa nousta. Kaikki teollisuuslajit ovat tasa-arvoisia, mutta toiset ovat tasa-arvoisempia kuin toiset.

Siksi ainoa mielekäs ratkaisu on hylätä tämä lakiesitys, kuten esitämme vastalauseessa 1, ja lisäksi hyväksyä kaksi lausumaa, joista toinen edelleen perää tätä terveysperusteista veroa, josta siis olemme olleet herttaisen yksimielisiä, ja toisekseen ajatellaan vielä pari askelta pidemmälle, eli terveysperusta on yksi kestävä kehityksen elementeistä, joiden pitäisi ohjata koko arvonnäkökulman ja silloin olla yksi askel siihen isoon tavoitteeseen eli kestävä kehityksen arvonnäkökulmaan. — Kiitos.

16.47 Riitta Myller sd: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Harakan tekemää hylkäysoesitystä ja lausumaesityksiä.

16.47 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Ihan lyhyesti haluan vain todeta, että edustaja Puska todella asiantuntevasti kommentoi tätä esitystä, ja on hyvä, että valiokunnan mietintöön on kirjattu se, että jatkossa tulisi arvioida tätä virvoitusjuomaveron mahdollista painottamista nykyistä voimakkaammin terveysperusteiseksi. Mielestäni tulisi to-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 121/2018 vp

dellakin tunnustaa se, että myös verotuksen keinoin voidaan edistää kansanterveyttä, ja täytyy muistaa, että nämä sokerin haitalliset vaikutukset kohdistuvat paitsi painonnou-suun, lihomiseen, diabetekseen, myös suun terveyden alueelle, hammasterveyteen.

16.48 Pekka Puska kesk: Arvoisa puhemies! Edustaja Harakka on kyllä oikeilla jäljillä, mutta on muistettava, että toisin kuin tupakan ja alkoholin suhteen, ruokaan, elintarvikkei-siin, liittyvä verotus on äärettömän monimutkainen ja se ei vähiten koske sokeria, sokeri-pitoisia tuotteita. On niin erityyppisiä tuotteita, on lisättyä sokeria, on luontaista sokeria. Me kaikki haluaisimme nimenomaan kotimaisten marjojen tukemista. Tässä asiassa tie-dän, että ministeriöiden piirissä on pohdittu, mikä olisi se ratkaisu, joka todella yhdistäisi valtion erilaiset tarpeet ja olisi nimenomaan myöskin terveyden kannalta suotava ja myös-kin verotuksellisesti ja teknisesti hoidettavissa. Tämä on erittäin monimutkainen asia.

Isompi kuviohan on myöskin se, johon edustaja Harakka aivan oikein viittasi, että ruo-kavalion terveellisyys ja kestävä kehitys ei ole pelkkä sokeriasia, vaan siihen liittyy laa-jempia asioita. Ja tässä mielessä on aina aika ajoin mietitty, voisiko alviasiaa jotenkin ke-hittää tässä suhteessa, mutta se on vielä paljon isompi ja vaikeampi asia.

16.49 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Puska on tietenkin täysin oikeassa siinä, että tämä on äärimmäisen vaikea verotekninen kysymys. Mutta oikeastaan haastai-sin hallitusta edes pohtimaan sitä, mitkä ovat ne kansainväliset esimerkit, joita tässä on tar-koituksella jätetty noudattamatta. Hallituksen esityksestä käy nimittäin esille se, että EU:n todellisista ja kuvitelluista kannoista huolimatta on kuitenkin kyetty tekemään erilaisia ter-veysperusteisia veroja ympäri Euroopan unionia silloin, kun siihen on tahtoa ollut. Soke-ripitoisuuteen perustuva vero on otettu käyttöön EU:ssa Espanjan Kataloniassa viime vuonna ja Ranskassa tänä vuonna. Samoin Irlanti otti tämän vuoden toukokuun alusta käyt-töön terveysperusteisen sokerilla makeutettujen juomien veron. Myös Virossa on valmis-teltu porrastettua sokeripitoisuuteen perustuvaa virvoitusjuomaveroa, ja sen käyttöönotos-ta on saatu alustavasti Euroopan komission hyväksyntä. Vastaavasti lisäksi muissakin EU-maissa, kuten Belgiassa ja Ranskassa, sokeroimattomat marja- ja hedelmämehut, toisin kuin siis tässä esityksessä, on vapautettu kokonaan virvoitusjuomaverosta.

Viime vuosien kokemukset muista maista osoittavat siis sen, että sokeripitoisuuteen tai muihin terveydellisiin tai kestävän kehityksen ominaisuuksiin perustuvan veron toteutta-minen on mahdollista ja perusteltua, mutta se ei voi tapahtua yksinomaan fiskaalisiin perus-tein, että katsotaan etukäteen, minkälainen rahapotti pitäisi kerätä siihen tarkoitukseen, että se siirretään sitten toisen veron alentamiseen. Sillä tavalla onnistutaan vain pahentamaan sitä tilannetta, joka nyt tällä hetkellä on.

Siksi sekä pidän tätä poliittista valmistelua vastuuttomana että otan osaa virkamiesten kärsimyksiin, että he ovat joutuneet tällaista toimeenpanemaan, mutta ennen kaikkea, ku-ten sanottu, esitän suomalaisten maaseutuelinkeinojen ja mehuteollisuuden puolesta erit-täin vakavan huolen.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.